

Ainevaldkond „Sotsiaallained“

INIMESEÕPETUS

Inimeseõpetuse õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

5.klass

Õpitulemus	Õppesisu
Tervis <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtudes. • Teab enda põhilisi tervisenäitajaid: kehakaalu ja kehapikkust, kehatemperatuuri, pulsisagedust ning enesetunnet. • Nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele. • Eristab põhilisi organismi reaktsioone stressi korral ning kirjeldab nendega toimetuleku võimalusi. • Väärtustab oma tervist.	<ul style="list-style-type: none"> • Tervise olemus: • füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. • Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid . • Hea ja halb stress. • Keha reaktsioonid stressile. • Pingete maandamise võimalused
Tervislik eluviis <ul style="list-style-type: none"> • Oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus. • Kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid • Selgitab, kuidas on toitumine seotud tervisega. Kirjeldab tegureid, mis mõjutavad inimese toiduvalikut. • Teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid. • Oskab hinnata oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest. • Hindab ja oskab planeerida kehalise aktiivsuse piisavust oma igapäevategevuses. • Väärtustab tervislikku eluviisi.	<ul style="list-style-type: none"> • Tervisliku eluviisi komponendid. • Tervislik toitumine. • Tervisliku toitumise põhimõtted. • Toitumist mõjutavad tegurid • Kehaline aktiivsus. • Kehalise aktiivsuse vormid. • Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted. • Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. • Uni

<p>Murdeiga ja kehalised muutused</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega. • Aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda. • Teab, et murdeiga on varieeruv ning igaühel oma arengutempo. • Teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega. • Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Murdeiga inimese elukaares. • Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas. • Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas. • Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine • Suguline küpsus ja soojätkamine • Kordamine ja läbitud teemablokkide jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine
<p>Turvalisus ja riskikäitumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid. • Selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida. • Teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada ning kuidas abi kutsuda. • Nimetab meediast tulenevaid riske oma käitumisele ja suhetele. • Suheldes meedia vahendusel, mõistab vahendatud suhtlemise olemust ning vastutust oma sõnade ja tegude eest. • Väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist. • Demonstreerib õpitu olukorras, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ja teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus. • Kirjeldab tubaka ja alkoholi tarbimise kahjulikku mõju inimese organismile. • Väärtustab mitmekesist positiivset ja tervislikku elu uimastiteta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues. • Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid valikud tehes; iseenda vastustus. • Vahendatud suhtlemine • Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides. • Valikud ja vastutus seoses uimastitega. • Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele
<p>Haigused ja esmaabi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittenakkushaigusi. • Selgitab ja toob näiteid, kuidas haigusi ravitakse meditsiiniliste ja rahvameditsiini vahenditega. • Teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast kaitsta HIViga nakatumise eest. • Kirjeldab, kuidas ennast ja teisi inimesi abistada õnnetusjuhtumi korral. • Teab, kuidas toimida turvaliselt ohuolukorras ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpitu olukorras lihtsamaid 	<ul style="list-style-type: none"> • Levinumad laste- ja noortehaigused. • Nakkus- ja mittenakkushaigused. • Haigustest hoidumine. • HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS • Esmaabi põhimõtted. • Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral

<p>esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik ja päikesepiste).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid praktikas kasutada. • Väärtustab enda ja teiste inimeste elu. 	
<p>Keskkond ja tervis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiseskeskkonnast. • Eristab tegureid, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks või mitteturvaliseks ja tervist kahjustavaks. • Kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele. • Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. • Tervis heaolu tagajana • Kordamine ja läbitud teemablokkide jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine

6.klass

Õpitulemus	Õppesisu
<p>Mina ja suhtlemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib enda iseloomujooni ja omadusi, väärtustades positiivseid jooni ja omadusi. • Mõistab, mis mõjutab enesehinnangut ning kuidas see kujuneb. • Mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpitu olukorras oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega. • Oskab suheldes enda kohta tagasisidet anda ning teistelt seda vastu võtta. • Oskab selgitada ja põhjendada oma väärtusi seoses eneseanalüüsiga 	<ul style="list-style-type: none"> • Enesesse uskumine. • Enesehinnang • Eneseanalüüs. • Enesekontroll. • Oma väärtuste selgitamine
<p>Suhtlemine teistega</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tunneb ära enda ja teiste inimeste põhilised vajadused ning teadvustab neid. • Teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust; eristab verbaalset ja mitteverbaalset suhtlemist. • Kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele. • Demonstreerib õpitu olukorras aktiivse kuulamise võtteid; mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Minu ja teiste vajadused. Vajaduste hierarhia • Suhtlemise komponendid • Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine • Aktiivne kuulamine. • Tunnete väljendamine. • Eneseavamine. • Eelarvamused • Kehtestav, agressiivne ja

<ul style="list-style-type: none"> • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas väljendada oma tundeid verbaalselt, säilitades ja tugevdades suhteid. • Teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele igapäevaelus ning toob selle kohta näiteid. • Eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele. • Teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, oskab partnerit arvestavalt öelda ei ennast ja teisi kahjustava käitumise korral ning aktsepteerib partneri ei ütlemist ennast ja teisi kahjustava käitumise korral. • Väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse. • Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi. 	<p>alistuv käitumine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise korral • Kordamine ja läbitud teemabloki jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.
<p>Suhted teistega</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus • Oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta. • Väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist. • Eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu. • Demonstreerib õpituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast. • Tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid, väärtustab empaatilist suhtlemist. • Väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat. • Kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi • Mõistab isikuseärasusi ning • teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. • Sallivus enda ja teiste vastu. • Hoolivus • Sõprusuhted. • Usaldus suhtes. • Empaatia. • Vastutus suhetes. • Kaaslaste mõju ja surve • Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. • Isikuseärasused. • Soolised erinevused. • Erivajadustega inimesed
<p>Konfliktid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust. • Teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise. • Kasutab õpituatsioonis konflikte lahendades tõhusaid viise ning väärtustab neid. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Konfliktide olemus ja põhjused • Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed
<p>Otsustamine ja probleemilahendus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab ja oskab õpituatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise. • Kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid. • Mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Otsustamine ja probleemide lahendamine. • Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades • Tagajärgede

<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut; • väärtustab vastustuse võtmist otsuseid langetades. 	<ul style="list-style-type: none"> • arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel
<p>Positiivne mõtlemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi. • Väärtustab positiivset mõtlemist. • Rakendab omandatud teadmisi ja oskusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Positiivne mõtlemine; • Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine • Kordamine ja läbitud teemablokkide jooksul omandatud teadmiste ja oskuste kontrollimine.